

Kiszely Pál

Merre tovább, magyar életfogytiglan?

Az extrém hosszú ítéletek végrehajtásának tapasztalatai a Szegedi Fegyház és Börtönben

1. Bevezető gondolatok, a kérdés indokoltsága

Az alábbi oldalakon nem az életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetés jogintézményéről és annak jövőjéről lesz szó, jelen tanulmány ennek a büntetési nemnek a gyakorlatban alkalmazott, a végrehajtás során felmerülő időszerű problémáira kíván reflektálni.¹ Arra keresünk tehát válaszokat, hogy milyen hatásai vannak jelenleg, illetve milyen hatásokkal kell számolnia a közeli jövőben a magyar büntetés-végrehajtás szervezetének az extrém hosszú időre ítélt büntetés-végrehajtásából fakadó problémák orvoslása kapcsán.

1.1. A főtételben felvetett, látszólag provokatív kérdés időszerűségét véleményünk szerint több, akár egymással összefüggő körülmény is indokoltta teheti. Intézetünk esetében mindenekelőtt az, hogy a jelenleg alkalmazott gyakorlat szerint a felülvizsgálati idővel életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt, továbbá a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre (a továbbiakban: TЭСZ-re) ítélt fogvatartottak (a továbbiakban: TЭСZ-esek) ítéleteinek végrehajtására kijelölt intézet továbbra is a Szegedi Fegyház és Börtön. Az intézet jelenleg komoly elhelyezési gondokkal küzd.² A Szegedi Fegyház és Börtön fegyház körlete, a Csillag telítettsége elérte a szakmai tőrés határt, az elhelyezhető férőhelyek száma – a felmerülő jelentős biztonsági kockázatok miatt – tovább már nem bővíthető.³

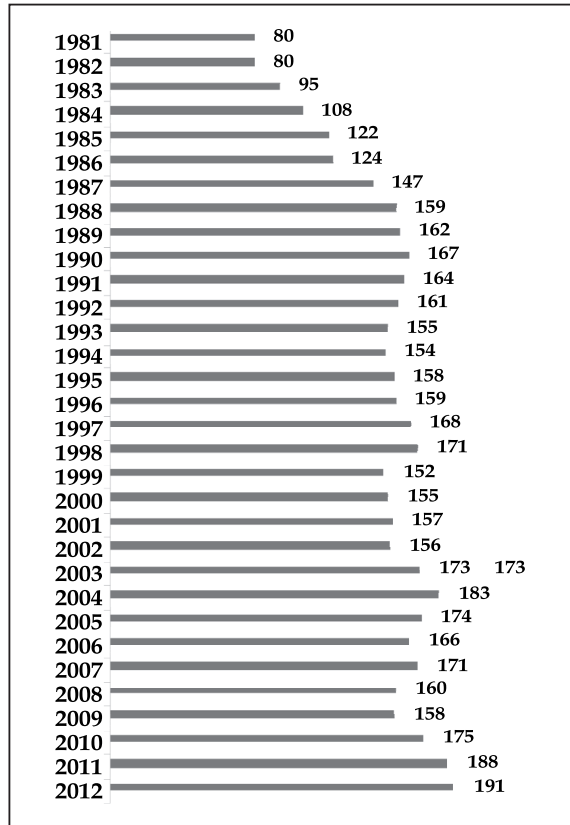
Az elmúlt 32 év adatait magában foglaló grafikon jól szemlélteti a megnövekedett elítélti létszámmal összefüggő fokozatos, az utóbbi négy évben ellenben drasztikusan emelkedő tendenciát. (1. számú grafikon) Az alábbi számok azért is lehetnek beszédesek, hiszen az eltelt három évtizedben az intézet fegyház körletén – kivéve néhány időszerű, a biztonságos fogvatartással összefüggő beruházást – jelentős fejlesztések nem történtek, a férőhelyek száma nem bővült, és a körlet – mint említettük – az elkövetkezendőkben sem bővíthető tovább.

¹ A tanulmány a Magyar Tudomány Ünnepe alkalmából a Szegedi Fegyház és Börtönben 2012. november 15-én a „Tudományos kutatások és gyakorlati alkalmazásuk a büntetés-végrehajtásban” című tudományos és szakmai konferencián elhangzott előadás szerkesztett változata.

² A férőhelyek száma a Szegedi Fegyház és Börtön három objektumában: 1 110 férőhelyen 1 521 elítél van elhelyezve, ami 138%-os leterheltséget jelent (2013. január 25-ei adat).

³ 2013. január 24-én 162,21%-os a leterheltsége.

A jogerősen életfogytiglanra ítélték átlagszáma a Szegedi Fegyház és Börtönben 1981–2012 között

1.2. A megnövekedett fogvatartotti létszám⁴ az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélték vonatkozásában fokozatosan⁵ érezteti hatását, mely nem utolsó sorban a kiszabott ítéletek gyakoriságából, valamint az ítéletekben meghatározott felülvizsgálati idő átlagának megnövekedéséből fakad. A vázolt probléma e szeg-

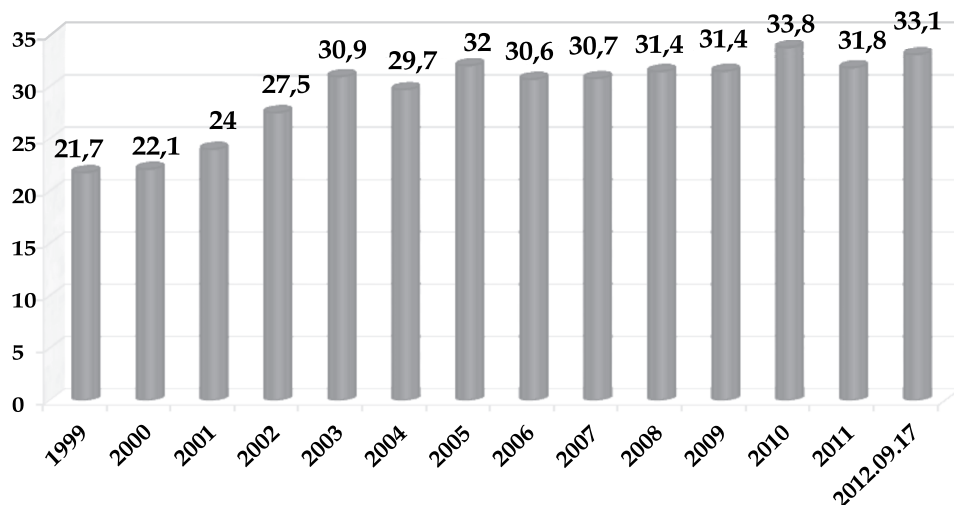
⁴ Az 1999–2005. évek fogvatartotti létszámadatai vonatkozásában lásd: *A Büntetés-végrehajtási szervezet évkönyve*. Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokság Sajtókapcsolatok Osztálya, Budapest, 2006. 63. o.; A 2006–2008. évekre vonatkozó létszámok: *Évkönyv 2008*. Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokság Sajtó Irodája, Budapest, 2009. 8. o.; a 2009–2011. év adatait lásd: *Évkönyv 2011*. Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokság Sajtó Irodája, Budapest, 2009. 21. o.

⁵ A BVOP Központi Szállítási és Nyilvántartási Főosztály adatai alapján Magyarországon 2012. május 11-én 236 fő, 2012. augusztus 22-én 257 fő (ebből a Szegedi Fegyház és Börtönben 182 fő elítélt), 2013. január 14-én 246 fő (ebből a Szegedi Fegyház és Börtönben 194 fő elítélt) töltötte életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetését. A nem jogerősen TÉSZ-re ítélték száma ugyanekkor 6 fő volt.

mensébe enged betekintést a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága által készített grafikon. (2. számú grafikon.)

2. számú grafikon

**Az adott évben kiszabott életfogytig tartó
szabadságvesztések átlagos felülvizsgálati ideje**

Forrás: Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága, 2012.

1.3. A feltett kérdés vizsgálatának időszerűsége a fentiekén kívül a megváltozott jogszabályi környezet miatt is adott, mely nem utolsó sorban a TÉSZ-re ítétek esetében hatványozottan érvényesül. Azt tapasztaltuk ugyanis, hogy a büntetőpolitika aktuális változásai iránt mindig is érzékeny fogvatartotti populáció életében komoly hangulati ingadozás, kilátástalanság, reménytelenség lett úrrá miközben figyelemmel kísérték az 1949. évi XX. törvény, az Alkotmány helyét átvevő, a 2012. január 1. napján hatályba lépett Alaptörvény társadalmi vitáját,⁶ annak kimenetelét és a törvény elfogadását. Mint ismertes, az Alaptörvény „kőbe véste” a TÉSZ intézményét.⁷ A mindennapok végrehajtásában új kezdetnek tekinthető e jelentős törvényi változás.

1.4. A vizsgált kérdés időszerűségének taglalásánál a jövőt tekintve figyelemmel kell lennünk még egy igen fontos körülményre. Az elmúlt évek során a büntetőpolitikai akarat töretlen volt abban, hogy az országnak új büntető törvényt adjon. Ha csak a két legjelentősebb törekvést vesszük is figyelembe (a Btk. módosítására vonatkozó, gyors egymásutánban készült öt változat vol-

⁶ A Nemzeti konzultációs ívre felkerült a TÉSZ is. – <http://www.nemzetikonzultacio.hu/>, 2012. 12. 21.

⁷ Magyar Közlöny, 2011. 43. szám, 2011. április 25.

taképpen inkább a politikai bizonytalanságot támasztotta alá)⁸, várható volt, hogy előbb vagy utóbb új büntető törvénye lesz Magyarországnak.⁹

2013. július 1. napján hatályba lép a 2012. évi C. törvény, az új Büntető Törvénykönyv, mely az 1978. évi IV. törvényt váltja fel. Az új büntető kódex – az Alaptörvényben foglaltakra is figyelemmel – alkalmazza a TÉSZ intézményét is. A feltételes szabadságra bocsátásra vonatkozó törvényi rendelkezések a következőképpen alakulnak majd:

„42. § *Életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén a bíróság az ítéletében meghatározza a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját, vagy a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét kizárja.*

43. § (1) *Ha a bíróság életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét nem zárja ki, annak legkorábbi időpontját legalább huszonöt, legfeljebb negyven évben állapítja meg. A feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját években kell meghatározni.*

(2) *Életfogytig tartó szabadságvesztés esetén a feltételes szabadság tartama legalább tizenöt év.”*

Ezt követően a törvény nevesíti azokat az eseteket, melyeknél a TÉSZ-t lehet alkalmazni.

„44. § (1) *Életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén a bíróság a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét csak az alábbi bűncselekmények miatt zárhatja ki:*

- a) *népiártás [142. § (1) bekezdés],*
- b) *emberiesség elleni bűncselekmény [143. § (1) bekezdés],*
- c) *apartheid [144. § (1) és (3) bekezdés],*
- d) *hadikövet elleni erőszak súlyosabban minősülő esete [148. § (2) bekezdés],*
- e) *védett személyek elleni erőszak [149. § (1)-(2) bekezdés],*
- f) *nemzetközi szerződés által tiltott fegyver alkalmazása [155. § (1) bekezdés],*
- g) *egyéb háborús bűntett (158. §),*
- h) *emberölés súlyosabban minősülő esete [160. § (2) bekezdés],*
- i) *emberrablás súlyosabban minősülő esete [190. § (3)-(4) bekezdés],*
- j) *emberkereskedelem súlyosabban minősülő esete [192. § (6) bekezdés],*
- k) *alkotmányos rend erőszakos megváltoztatása [254. § (1) bekezdés],*
- l) *rombolás súlyosabban minősülő esete [257. § (2) bekezdés],*
- m) *fogolyzandulás súlyosabban minősülő esete [284. § (4) bekezdés],*
- n) *terrorcselekmény [314. § (1) bekezdés],*

⁸ A 2004–2008 között készült Btk. kódex tervezetek mindegyike a TÉSZ nélkül készült, a legutóbbi 2009-es tervezet az életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetésből a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját 20 évben, a legkésőbbi időpontját pedig 40 évben határozta meg. Ebben a Btk. kódex tervezetben már ismét szerepelt a TÉSZ intézménye.

⁹ A büntetőjog kodifikációjára létrehozott Kodifikációs Bizottság első ülését 2001. március 14-én tartotta Budapesten, melyet az akkori igazságügy-miniszter, Dávid Ibolya hívott össze. Lásd: PÁZSIT VERONIKA: *Tájékoztató a Kodifikációs Bizottság üléseiről*. Büntetőjogi Kodifikáció, 2001. 1. 33-34. o. – <http://ujbtk.hu/szakcikkek/buntetojogi-kodifikacio/>, 2013. 01. 10.

- o) jármű hatalomba kerítése súlyosabban minősülő esete [320. § (2) bekezdés],
- p) közveszély okozása súlyosabban minősülő esete [322. § (3) bekezdés],
- q) zendülés súlyosabban minősülő esete [442. § (4) bekezdés],
- r) előljáró vagy szolgálati közeg elleni erőszak súlyosabban minősülő esete [445. § (5) bekezdés],

ha azt személy elleni vagy dolog elleni erőszakkal követik el.

(2) A feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét ki kell zárni, ha az elkövető

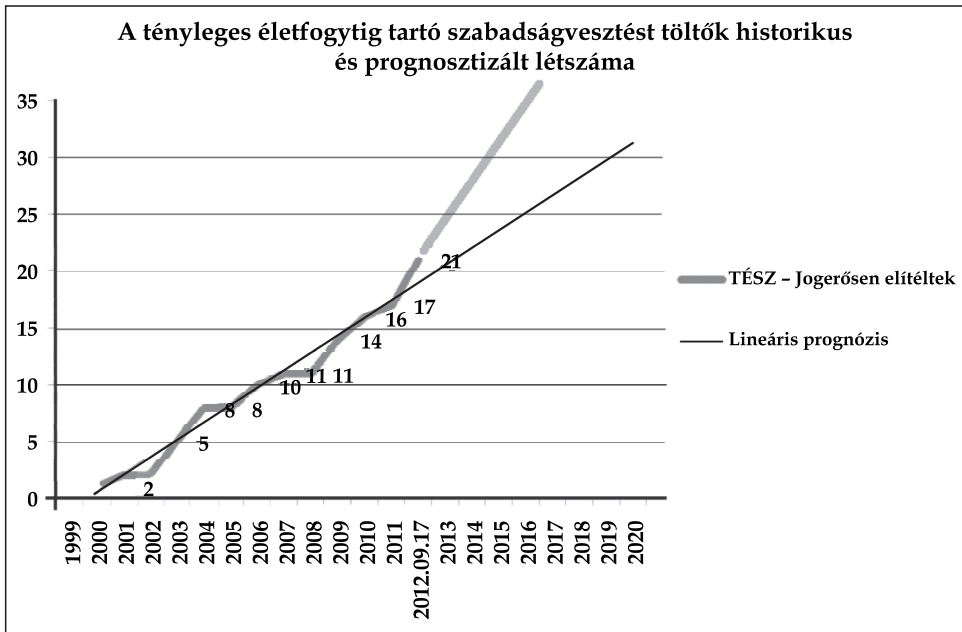
a) erőszakos többszörös visszaeső, vagy

b) az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményt bünszervezetben követte el.”

Mint látjuk, a vizsgált kérdéskörben jelentős különbség a jelenleg hatályos, valamint az ez év közepén hatályba lépő büntető kódex között; annyi mindenképpen szembevetendő, hogy az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének legkorábbi időpontját legalább huszonöt, legkésőbbi időpontját legfeljebb negyven évben állapítja meg. A végrehajtás szempontjából ez is egy fontos előrelépésnek mondható, hiszen ma Magyarországon két olyan elítéltet is számon tartunk (az egyik a Szegedi Fegyház és Börtönben tölti szabadságvesztését), akik esetében az eljáró bíróságok a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját 50 (!) évben határozták meg. Megjegyzendő még, hogy tíz fölött van azon elítéltek száma intézetünkben, akik esetében a bíróság 40, vagy 40 év fölötti időben állapította meg a felülvizsgálat legkorábbi időpontját. A fogvatartottak életkorát, valamint a kiszabott ítélet nagyságát figyelembe véve kijelenthetjük, hogy ezek az elítéltek gyakorlatilag a várható szabadulás minden reménye nélküli „TÉSZ-szerű” ítéletet töltenek.

A fentiekől eltekintve, valamint a kialakultnak mondható bírói és büntetékiszabási gyakorlatot is figyelembe véve jelentős változás e kérdésben véleményünk szerint nem prognosztizálható, vagyis az életfogytiglanra ítélt létszámának viszonylag könnyen modellezhető növekedésével a továbbiakban is komolyan számolnunk kell. Az elmúlt évek bírói gyakorlatát figyelemmel kísérve egyelőre úgy tűnik, hogy a TÉSZ-re ítélet tekintetében továbbra is éves szinten mintegy 5-6 jogerős ítélettel számolhatunk.¹⁰ A TÉSZ-re ítélt létszámának növekedését, a várható tendenciákat szemléletesen mutatja be az Országos Parancsnokság 2012 szeptemberében készült, az alábbiakban közölt grafikonja. (3. számú grafikon)

¹⁰ 2012 végéig töretlen volt az a gyakorlat, hogy a Szegedi Fegyház és Börtön Hosszúidős Speciális Rezsímjében (a továbbiakban: HSR) hajtják végre a TÉSZ-ítéleteket. Jelenleg a 22 jogerős TÉSZ-re ítélt közül 21 fő tölti ítéletét a Szegedi Fegyház és Börtönben. A TÉSZ-re ítélt büntetés-végrehajtási helyzetéről bővebben lásd: KISZELY PÁL – NAGY ISTVÁN: *Az idő rabságában. A hosszú időre ítélt büntetés-végrehajtási helyzete a Szegedi Fegyház és Börtönben. Börtönügyi Szemle, 2012. 3. 1-16. o.*

Forrás: BVOP 2012. szeptember

A TÉS-Z-ítéletek számításaink szerint a lineáris prognózis adatait meghaladó mértékben fognak növekedni, hiszen az évi 5-6 jogerős ítélet inkább a várható növekmény alsó határán helyezkedik el, ezért úgy gondoljuk, hogy 2018 körül a jogerősen TÉS-Z-re ítélt létszáma elérheti akár az 50 főt is. Számításainknál figyelembe vettük a fentiekben említett bírói gyakorlatot¹¹ és az elmúlt másfél év brutális, több emberáldozattal járó, a sajtóban is nagy visszhangot kapott bűncselekményeit is.

2. Klasszifikáció a Szegedi Fegyház és Börtönben

A fentiekben – a teljesség igénye nélkül – részleteztük a felvetett kérdés indokoltságára vonatkozó álláspontunkat, ideje tehát rátérni a végrehajtás rendjét bemutató, a Szegedi Fegyház és Börtönben működő rezsimek, az intézetben alkalmazott speciális rezsimszabályok sajátosságainak ismertetésére.

¹¹ „A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása, a bűnözés jelenlegi viszonyai között, mint lehetőség, szükséges és indokolt. (...) Az ilyen büntetés kiszabása általában csak a legsúlyosabb, több körülmény folytán is súlyosabban minősülő élet elleni bűncselekmények elkövetőivel szemben indokolt” – mutatott rá a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabásának szükségességére a Legfelsőbb Bíróság a Bf. V. 93/2000. számú másodfokú végzésében a hazánkban először kiszabott TÉS-Z-ítélet legfelsőbb bírósági eljárása során. Lásd bővebben: GAÁL ATTILA: Büntetéskiszabási kérdések az új büntető kódexben. Büntetőjogi Kodifikáció, 2003. 4. 7-17. o. – <http://ujbtk.hu/szakcikk/buntetojogi-kodifikacio/>, 2012. 12. 20.

2.1. Az elítélt-populációról

A rezsimek bemutatása előtt vizsgáljuk meg az intézetben felülvizsgálattal életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetésre ítélt csoportjának néhány jellemzőjét. Terjedelmi okok miatt nincs lehetőségünk arra, hogy ezen elítélt-populáció összes személyes körülményét taglaljuk, ezért csak a legszembetűnőbb, az eseménymentes végrehajtás lehetősége, a fogvatartottakkal való bánásmód kialakítása szempontjából fontos adatokat mutatjuk be; olyan adatokat, melyek segítségével a felvetett problémák megértése könnyebbé válik.

Jelenleg a Szegedi Fegyház és Börtönben felülvizsgálattal jogerősen életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetését tölti 173 fő. Ezen elítéltek *várható felülvizsgálati időpontja* a következőképpen alakul (1. számú táblázat):

1. számú táblázat

Felülvizsgálat ... év múlva	Az ítéletek darabszáma	Százalékos aránya
0-10	5	2,84 %
10-15	1	0,57 %
15-20	27	15,91 %
20-25	18	10,80 %
25-30	85	48,86 %
30 évnél több	37	21,02 %

Mint már fentebb említettük, az intézetben 21 fő tölti jogerős TЭСZ-ítéletét, egy fő nem jogerős TЭСZ-re ítélt, és 3 fő nem jogerősen – felülvizsgálattal – életfogytig tartó szabadságvesztést tölt. Ezen ítéletek vonatkozásában jogerős ítéletet ez év második felében várható.

A felülvizsgálattal életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélték döntő többsége, 169 fő magyar állampolgár. A fennmaradó 4 fő közül 2 elítélt a Kínai Népköztársaság állampolgára, 1-1 elítélt pedig román, illetve szerb állampolgár. Ha figyelembe vesszük az elítéltek befogadásakor nyilvántartott lakhelyét (lakcímét) szembevetve, hogy az ország szinte mindegyik megyéjéből – Nógrád megyét kivéve – vannak elítéltek intézetünkben. Budapesti lakos volt 28 fő, Pest megyei 20, Bács-Kiskun megyei 22 fő. 12-12 fő Borsod-Abaúj-Zemplén, illetve Komárom-Esztergom megyei lakcímmel rendelkezett. Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei 10, Somogy megyei 8 fő volt. Jász-Nagykun-Szolnok és Baranya megyékben élt 7-7 fő. Csongrád és Zala megyei lakcímen 6-6 fő, Hajdú-Biharban 5, Fejér és Békés megyékben 4-4 fő lakott, Győr-Moson-Sopron, Tolna és Veszprém megyei illetőségű 3-3 elítélt volt. Vas megyei lakcímról csak 1 fő lett befogadva. Elmondhatjuk még, hogy lakcím nélküli, hajléktalan volt az első befogadásakor 2 fő elítélt.

A fentieket figyelembe véve érdekességként említjük meg az első befogadó intézeteket is. Az elítéltek több mint egyharmadát, 57 főt a Fővárosi Bv. Intézet fogadta be, 21 főt a Bács-Kiskun Megyei, 12 főt pedig a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bv. Intézet. A fennmaradó megyei és országos intézetek átlagosan 3-5

fő elítéltet fogadtak be az elmúlt évek során. A fenti adatok a kapcsolattartás szempontjából vehetnek fel komoly aggályokat.

Az életkori adatokat vizsgálva¹² megállapíthatjuk, hogy mintegy harmaduk, 63 fő 30-39 év közötti, továbbá ugyancsak 63 elítélt 40-49 év közötti. A fennmaradó egyharmadnyi létszám is beszédes: 3 fő 24 éves, 17 fő a 25-29 közötti életkorban van. 60 éves elmúlt 7 fő elítélt.

Az elítéltek befogadáskori családi állapota elég színes képet fest. Több mint felük, 90 fő nőtlen volt, együtt élt, de nem házassági kötelékben 42 fő, elvált 19 fő. Házasságban 17 fő a 173 fő elítéltből, özvegyként van nyilvántartva 5 elítélt.

Mivel életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetésre ítéletekről beszélünk, nagyon fontos a jövőbeni kezelés szempontjából az elítéltek bünelkövetéssel kapcsolatos előéletére vonatkozó adatait megvizsgálunk. Szembetűnő, hogy a 173 elítéltből 73 fő (!) első bűntényes, a többszörös visszaesők száma (csak) 46 fő. Visszaeső 18 fő, valamint különös visszaeső és visszaesőnek nem minősülő bűnis-métlő 15, illetve 6 fő elítélt. A fenti adatok vizsgálata több kérdést is fölvet.¹³

Érdekességként említjük meg, hogy a TÉS-re ítélték – mint arra egy korábbi tanulmányban már rámutattunk – közel egynegyede első bűntényes.

A kriminalitás szempontjából fontos adatokat tartalmaznak az elkövetett bűncselekményekre vonatkozó adatok is. Elmondható, hogy az elítéltek mindegyike az emberölés minősített esetének több pontját is megvalósította az elkövetett cselekményével. (Az alábbiakban csak a legtipikusabb bűncselekményekre térünk ki.) Az elkövetők közel egynegyede, 44 fő a cselekményét különös kegyetlenséggel [Btk. 166. § (2) bek. d) pontja], 32 fő több emberen [Btk. 166. § (2) bek. f) pontja] hajtotta végre, 12 fő nyereségvágyból [Btk. 166. § (2) bek. b) pontja] ölte meg áldozatát, áldozatait. 8 fő különös visszaesőként [Btk. 166. § (2) bek. h) pontja], 7 fő más aljas indokból, illetőleg célból [Btk. 166. § (2) bek. c) pontja] követte el tettét, 5 fő cselekményének áldozata tizennegyedik életévét be nem töltött személy volt [Btk. 166. § (2) bek. i) pontja]. 2 fő cselekményét hivatalos személy ellen követte el [Btk. 166. § (2) bek. e) pontja].

A bv. kezelés szempontjából az intézet által alkalmazott biztonsági csoportba sorolással kapcsolatos adatok is rávilágítanak arra, hogy a vizsgált elítélteknél a populáció önmagában milyen komoly biztonsági rizikófaktorral bír. Mint ismeretes, a biztonsági csoportba sorolás legfőbb célja az, hogy megállapítsa az elítélt veszélyességét a fogvatartás biztonságára, melynek során az elkövetett bűncselekményt, annak jellegét és körülményeit, a szabadságvesztés időtartamát, az elítélt személyiségét, előéletét stb. mind-mind külön vizsgálni kell.¹⁴ A IV-es és III-as biztonsági csoportba soroltak száma – 79, illetve 87 fő – közel áll egymáshoz. A 2-es biztonsági csoportba 11 fő fogvatartott, az 1-es, legenyhébb biztonsági csoportba pedig 5 elítélt van sorolva.

¹² Értelemszerűen itt a jelenlegi életkorra vonatkozó adatok szerepelnek, nem pedig a befogadáskori életkori adatok.

¹³ Lásd: KISZELY PÁL – NAGY ISTVÁN: *Az idő rabságában. A hosszú időre ítélték büntetés-végrehajtási helyzete a Szegedi Fegyház és Börtönben.* Börtönügyi Szemle, 2012. 3., 6. o.

¹⁴ Lásd a 6/1996. (VII. 12.) IM rendelet 42-44. §-ait.

2.2. Rezsimek a Szegedi Fegyház és Börtönben

Az intézet rezsimeinek bemutatását egy rövid történeti kitekintéssel kezdjük, hogy magyarázattal szolgálhassunk egy máig élő, az intézetünkben napi használatban honos, az elítéltek klasszifikációjával kapcsolatos gyakorlatra. Nem véletlenül alakult az évek során úgy, hogy a fegyház körleten, a Csillag épület-tömbben a „C” utca kifejezés ma is használatban van. A Csillag épület „C” utcájában vannak azok a kis zárkák, ahol korábban – mint látni fogjuk – a „rovott” magaviseletű elítélteket helyeztette el intézetünk első igazgatója, Törökfalvi Török Kálmán, miközben kidolgozta a Királyi Kerületi Börtön erkölcsi osztályzatát.¹⁵ A Csillag épület „C” utcájának emeletein jelenleg is kiszárkás elhelyezés érvényesül. Az első emeletén a 2. számú Nevelési Csoport, a pszichoszociális körlet működik, a második emeletén a Biztonsági Speciális Rezsim (a továbbiakban: BSR) körlet, a harmadik emeletén pedig a HSR-körlet kapott helyet.

A Csillag körlet „C” utcái

Az 1800-as évek végén a szegedi Királyi Kerületi Börtönben a fogvatartottak erkölcsi osztályozása eszközeként – a jól láthatóság, áttekinthetőség kedvéért – bádogból készült jelvényeket kellett viselniük az elítélteknek az alábbiak szerint. Az egyik differenciálási szempont az életkor volt: *A* betűvel jelölték a 30 év alatti fiatal elítélteket, akiket a többi elítélttől külön körleten helyeztek el, *B* betűvel jelölték a 30 évnél idősebb elkövetőket, és *C* betűvel jelölték meg a visszaesőket, az intézet biztonságát veszélyeztető elítélteket. Ugyanígy a felső öltözéken látható

¹⁵ TÖRÖKFALVI TÖRÖK KÁLMÁN: *Emlékirat a szegedi királyi kerületi börtön és kir. törvényszéki fegyházakról*. Engel, Szeged, 1886. 43-44. o.

volt az illető egyén „erkölcsi állapotának” jelzése is: Az A és B jel viselője fedhetetlennek minősült, ugyanezek a betűk, de fektetve a rovott múltat jelezték, továbbá ugyanezek a betűk, de a fejük tetejére állítva jelölték a rossz magaviseletet. A visszaesőknél nem volt külön jel, hiszen mindegyikük csak C betűt viselt. A gyakorlatban nem zárták ki, hogy a visszaesők is „javulásuk biztos jelei után erkölcsi osztályzatba ne jussanak”. Az erkölcsi osztályzatot negyedévenként rendszeresen felülvizsgálták. Rendkívüli esetben előléptetés vagy lefokozás történhetett.¹⁶

Érdekes, hogy külön osztályzatuk volt azoknak, akik bizalmi állásra, vagy a feltételes szabadon bocsátás kedvezményére érdemesekké váltak. A bizalmi állásra méltóak a jelek fölött vörös szalagot, míg a feltételes szabadon bocsátásra érdemesek zöld szalagot viseltek. Szabadulás előtt közös zárkában helyezték el a jó magaviseletű rabokat, akik kérhették a feltételes szabadságra bocsátást is.¹⁷

A) A HSR-körlet, vagyis a Hosszúidős Speciális Rezsím

A hosszú időre ítélték körletén a tényleges életfogytiglanra ítélték, illetve a hosszú időtartamú ítéletek miatt kiemelt figyelmet igénylő fogvatartottak vannak elhelyezve.¹⁸ A körlet működésének jogszabályi alapja a 6/1996. (VII. 12.) IM rendelet 47/A. §-a. A HSR-körlet legalapvetőbb sajátosságai a következők: két helyiségből álló egy- és kétszemélyes zárkák (lakóegységes zárkák), a körlet hermetikusan el van zárva más körletrészekről. A körleten egy önálló sétaudvar alakítottak ki, ahol az elítélt a szabadlevegőn tartózkodhat. Ez a sétaudvar az épület tetején található. A körleten team-rendszer működik, az ide beosztott felügyelet kizárólag ezen a körleten teljesít szolgálatot. A körlet létszáma jelenleg 13 fő, valamennyi elítélt TÉSZ-szabadságvesztést tölt. A körlet lényegi eleme, hogy a maximális biztonsági feltételek mellett a fogvatartott számára élhető feltételeket biztosítson (otthonbörtön).

B) BSR-körlet – A Biztonsági Speciális Rezsím

A Biztonsági Speciális Rezsímben az intézet biztonságára veszélyes, valamint a végrehajtás rendjével folyamatosan szembeszegülő elítélteket helyezzük el. Ezen a körleten jellemzően egy- és kétszemélyes elhelyezés érvényesül. A körleten elhelyezett elítéltek a közös programokon nem, vagy csak kivételesen vehetnek részt. Ezen a körleten is team-rendszer működik. A körlet létszáma 19 fő, ebből 9 fő életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetését tölti, 3 fő TÉSZ-es, a fennmaradó 7 fő határozott ideig tartó fegyházbüntetésre van elítélve.

¹⁶ OLÁH MIKLÓS: *Egy korai klasszifikációs kísérlet a Szegedi Királyi Kerületi Börtönben. Börtönügyi Szemle, 2004. 3. 41-46. o.*

¹⁷ Lásd még a klasszifikáció kapcsán: MEZEY BARNA: *Az elítéltek osztályozása a 19. század utolsó harmadában. Börtönügyi Szemle, 2004. 3. 1-10. o.*

¹⁸ Lásd még: MATOVICS CSABA: *A Szegedi Fegyház és Börtön hosszúidős speciális rezsímű (HSR) körletének működési tapasztalatai. Börtönügyi Szemle, 2009. 2. 99-108. o.*

C) A 2-es számú Nevelési Csoport (pszichoszociális körlet)

A pszichoszociális körleten azok az elítéltek vannak elhelyezve, akiknek a normál fegyház körleten való elhelyezése az elkövetett bűncselekmény sértettjei miatt (gyermekek, nők, időskorúak) nem megoldható. Ezen a körleten nyernek elhelyezést azok az elítéltek, akiknek az elhelyezése – a végrehajtás során létrejött beilleszkedési problémák miatt – a normál fegyház körleten ellehetetlenült, és azok az elítéltek is, akiknek elhelyezése a szexuális orientáltságuk miatt a normál fegyház körleten nem megoldható (a többi elítélttől „védeni” kell őket)¹⁹. A körlet létszáma 53 fő, ebből 38 fő életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetést, 2 fő TÉSZ-t tölt.

D) A 4-es számú Nevelési Csoport („nyitott fegyház” körlet)

Az intézet azért hozta létre ezt a nevelési csoportot, mert a végrehajtás rendjéhez igazodó, példás magatartású elítéltek részére egyfajta rezsimbeli könnyebbséget kívánt gyakorlatként meghonosítani, hogy az elítélteket tovább ösztönözze, bevonja a végrehajtásban való együttműködésre. A „könnyített fegyház körlet” sajátossága, hogy a napszak egy bizonyos részében a körleten a zárkák nyitva vannak.²⁰ Fontos kitétel, sajátos követelmény az itt elhelyezést nyert elítéltek részére, hogy amennyiben fegyelmi cselekményt követnek el, azonnal kihelyezik őket a körletről. A körlet létszáma 67 fő, ebből 29 fő életfogytig tartó szabadságvesztés büntetését tölti, 1 fő pedig TÉSZ-es.

E) A Gyógyító-nevelő Csoport

Ezen a körleten a vonatkozó rendelkezések értelmében azok az elítéltek vannak elhelyezve, akiknek behelyezését az IMEI (Igazságügyi Megfigyelő és Elmegyógyintézet) az elítélt kivizsgálását követően javasolja.²¹ Az itt elhelyezett elítélt-populáció több „rétegből” tevődik össze. Számottevő azok száma, akiknek a végrehajtás során a kapcsolattartása (jellemzően 8-10 év után) teljesen megszűnt, egészségügyi problémáik miatt nem munkáltathatók, vagy más egyéb okból kiszolgáltatottak. Ezen a körleten nyernek elhelyezést továbbá a személyiségzavaros elítéltek, a súlyos beilleszkedési és magatartásbeli problémákkal küszködő elítéltek, valamint ideiglenesen azok az elítéltek, akik valamelyik körleten fegyelmi cselekmény sértettjei lettek. A Gyógyító-nevelő Csoportban team-rendszer működik, melynek tagjai a nevelők, a szociális segédelőadó és az intézet szakpszichológusa. A körlet létszáma 23 fő, ebből 6 fő életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetést tölt.

¹⁹ FIÁTH TITANILLA: *Szexualitás a börtönben (II. rész)*. Börtönügyi Szemle, 2012. 3. 41-48. o.

²⁰ Az elítéltek ezt a körletet „cukorborsó”-nak nevezik.

²¹ 6/1996. (VII. 12.) IM rendelet 173. § (1) bek.

F) Az Átmeneti Csoport

Az elítélt két évvel a várható szabadulása előtt – az intézet parancsnokának döntése alapján – átmeneti csoportba helyezhető.²² A csoportban elhelyezett elítélt a személyes szükségletére fordítható pénzüsszeget (vagy annak egy részét) készpénzben is megkaphatja. Megszüntethető az átmeneti csoportba való helyezés, ha az elítélt ismételtelen olyan fegyvelemsértést követ el, amely miatt magánelzárás-fenyítést szabnak ki, vagy a csoportban elhelyezett elítélt ellen újabb büntetőeljárás indult. A feltételes szabadságra bocsátás előterjesztésekor az átmeneti csoportba helyezéshez készült véleményt ki kell egészíteni az elítélt átmeneti csoportban tanúsított magatartásának az értékelésével is. Az átmeneti csoport létszáma jelenleg 43 fő, ebből 13 fő életfogytig tartó szabadságvesztés büntetését tölti.²³ Az elítéltek jelentős része külső munkahelyen dolgozik, egy kidolgozott rendszer alapján az átmeneti csoport tagjai lehetőséget lapnak arra, hogy előbb csoportosan, majd egyénileg is elhagyhassák az intézet területét.

G) A Kábítószer Prevenációs Részleg

A Kábítószer Prevenációs Részleg működésének törvényi alapját a 6/1996. (VII. 12.) IM rendelet 76/A-C. §-ai képezik. A prevenációs körletre az elítélt a kérelme alapján akkor helyezhető be, ha vállalja (írásban nyilatkozik), hogy a kábítószer-mentesség ellenőrzése érdekében aláveti magát rendszeres vizsgálatoknak, és azokhoz vizsgálati anyagot (testvadádeket) szolgáltat. A prevenációs részlegen történő elhelyezésről a nevelő javaslatára a befogadási bizottság dönt. A Kábítószer Prevenációs Részleg – amint arra legkorábban a 18/2002. (XI. 30.) IM rendelettel módosított jogszabály lehetőséget adott – létesítése azonnal megtörtént intézetünkben.²⁴ A részleg létszáma 11 fő, ebből 1 fő életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetésre van ítélve.

Áttekintve a speciális csoportokat, megállapíthatjuk, hogy a felülvizsgálattal életfogytig tartó szabadságvesztésre ítéteknek jóval több mint fele, közel 100 fő a speciális csoportok valamelyikében tölti szabadságvesztés büntetését, a TÉSZ-esek esetében pedig csak 1 fő van normál fegyház körleten elhelyezve, a további 20 fő a speciális csoportok valamelyikében tölti ítéletét.

3. A bánásmódról

Intézetünk közelmúltbeli történetében számos olyan próbálkozás²⁵ és szakmai kezdeményezés²⁶ volt, melyek megteremtették azt a sajátos gyakorlatot, ami jelenleg is jellemzi a Csillagbörtönben alkalmazott bánásmódot. A mindenkor

²² 6/1996. (VII. 12.) IM rendelet 170-172. §

²³ SIMON ATTILA: *Az Átmeneti Csoport Szegeden. Börtönügyi Szemle, 2005. 3. 18-19. o.*

²⁴ DANI ZITA: *Drogkarrier? Kábítószer fogyasztók a börtönben. Börtönügyi Szemle, 1999. 4. 72-74. o.; DANI ZITA: A Szegedi Fegyház és Börtön kábítószer prevenációs körlete. Börtönügyi Szemle, 2005. 3. 20-22. o.*

²⁵ KOVÁCS ZSOLT: *A gyakorlati pszichológia hároméves tapasztalata Szegeden. Módszertani Füzetek, 1984. 2. 34-37. o.*

²⁶ FÖLDESI TIBOR: *A nevelési szolgálat és az őrszolgálat összefogása a Szegedi Fegyház és Börtönben. Módszertani Füzetek, 1984. 2. 16-18. o.*

hatályos jogszabályok pontos betartása mellett a végrehajtás feszesége jellemző leginkább intézetünkre.

3.1. A munkáltatás

Az életfogytiglani szabadságvesztésre ítélt fogvatartottak munkáltatásának bemutatásakor a szakképzettségükre, valamint a „polgári” foglalkozásukra vonatkozó adatokat is érdemes közelebbről szemügyre vennünk. Nem rendelkező szakképzettséggel a befogadottak közel fele, 84 fő. Festő és mázoló, illetve hegesztő szakképzettséggel rendelkező 9-9 fő, asztalos és gépjárművezető képzettsége volt 7-7 főnek. Szabó és villanyszerelő képesítéssel 5-5 fő rendelkezett. Körülbelül harminc különböző szakmán 1-1 fő osztozik, akik között találunk fogtechnikust, szőnyegszövőt, vasútépítő és -karbantartót, de szakácsot, sportedzőt és olvasztárt is.

Rátérve a „polgári” foglalkozás adataira, megállapíthatjuk, hogy az elítéltek több mint felének a befogadáskor nem volt rendszeres jövedelme, mert 23-23 fő foglalkozás nélkülinek, illetve munkanélkülinek vallotta magát, nem volt polgári foglalkozása 20 főnek, míg alkalmi munkája (idényjellegű, mezőgazdasági) csak 23 főnek volt. Betanított munkásként 15 fő dolgozott a befogadása előtt, 7 fő rokkantnyugdíjas volt. Festő és mázolóként 4 főnek, burkolóként 3 főnek volt munkája. A fennmaradó elítélt-populáció tagjai, mindösszesen 46 fő, a legkülönbözőbb „polgári” foglalkozásokat űzték.

A munkáltatást – mint a kezelés egyik legfontosabb elemét – vizsgálva fontos említést tenni a fogvatartottak egészségügyi szempontból nyilvántartott munkavégző képességéről is. A 173 főből nehéz fizikai munkára 117 fő, könnyű fizikai munkára 35 fő alkalmas, munkaképtelen 12 fő, illetve ideiglenesen munkaképtelen 9 volt fő az elmúlt időszakban.

A munkáltatás szempontjából nem elhanyagolható adat, hogy a 173 fő elítéltekből 134 fő dolgozik valamilyen munkahelyen. 79 fő a Nagyfa-Alföld Kft. területén dolgozik, míg 55 főnek az intézet költségvetési munkahelyein (konyha, mosoda, háziműhely stb.) biztosítunk munkát.

3.2. Az oktatás és képzés

A befogadáskori iskolázottság, iskolai végzettség a következő adatokkal szolgál: az életfogytiglani szabadságvesztésre ítélt fogvatartottak alig több mint egyharmada, 61 fő végezte el az általános iskola 8 osztályát, gimnáziumi érettségivel mindössze 11 fő rendelkezett. Iparitanuló-iskolát 25 fő, szakmunkásképző iskolát 24 fő végzett el. A fennmaradó létszám az általános iskola 2-7. osztályát járta ki, illetve 2 fő analfabéta volt a bv. intézetbe történt befogadásakor.

Intézetünkben a kezdetektől fogva jelen volt az elítéltek oktatása.²⁷ Napjainkban iskolarendszerű oktatás folyik, melyet főállásban az iskola igazgatója koor-

²⁷ OLÁH MIKLÓS: *Rabtanítók. A felnőttoztatás hagyományai a szegedi Csillagban. Börtönügyi Szemle, 1999. 2. 87-92. o.*

dinál, aki a dunaújvárosi székhelyű Pannon Oktatási Központ Gimnázium, Általános és Szakképző Iskola, Pedagógiai Szakszolgálat alkalmazottja. Munkáját a személyi állomány részéről három kollégánk – az ún. kultúros nevelő és két szociális segédelőadó – segíti.

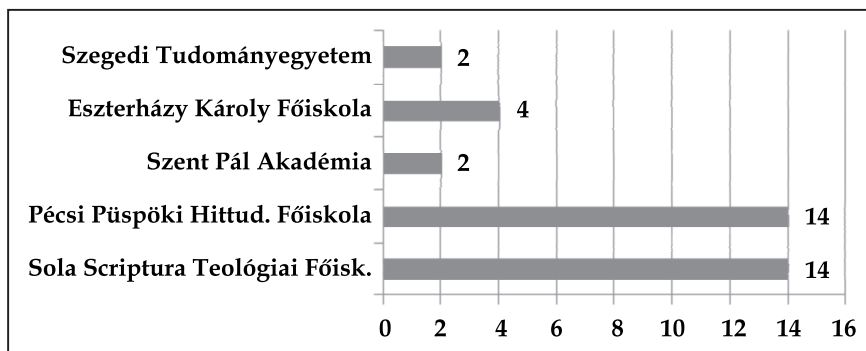
Az intézetből jelenleg a 2-8. osztályban összesen 93 elítélt tanul, köztük nemcsak fegyház fokozatú életfogytos elítéltek, 83 fő pedig a 9-12. osztályok tanulója. Most az érettségire épülő logisztikai OKJ-s tanfolyam zajlik két évfolyamban, mintegy 42 fő elítélt részvételével, akik között találunk életfogytiglanra ítélt, pár évvel a szabadulása előtt lévő fogvatartottat is.

Az intézet mindhárom objektumában működik könyvtár. Az I. objektumban, a Csillag épületben egy több mint 22 ezer kötetes könyvtár áll az elítéltek rendelkezésére. Intézetünk kimondottan jó szakmai kapcsolatokat ápol – együttműködési megállapodás alapján – a szegedi Somogyi Károly Városi és Megyei Könyvtárral. Terveink között szerepelnek könyvtári fejlesztések is, többek között csatlakozás az e-Corvina rendszerhez. Az elítéltek tájékozódását, tanulását, felkészülését az e téren képzett könyvtáros kollégánk is segíteni tudja, de van az életfogytiglanra ítélt elítéltek között már végzett, egyetemi képzettséggel rendelkező könyvtáros is, aki a képesítését, a diplomáját a Szegedi Fegyház és Börtönben, a szabadságvesztés-büntetése ideje alatt szerezte meg.

A Szegedi Fegyház és Börtönben jelenleg 36 fő folytat felsőfokú tanulmányokat egyetemen vagy főiskolán. Mint az alábbi grafikonból kitűnik, a képzésben részt vevő felsőoktatási intézmények hallgatói között felülreprezentált a teológiai, hittudományi képzésben részt vevők száma. (4. számú grafikon) A Szegedi Tudományegyetemen, illetve az Esterházy Károly Főiskolán az elítéltek könyvtártudományt, valamint könyvtári informatikát tanulnak. A főiskolai és egyetemi hallgatók számaránya a következőképpen alakul: a 36 főből 21 fő életfogytig tartó szabadságvesztést tölt. A fennmaradó 15 fő közül 13 elítélt tíz évnél hosszabb, határozott ideig tartó fegyház fokozatú szabadságvesztés-büntetésre van ítélve.

4. számú grafikon

A Szegedi Fegyház és Börtönben főiskolai vagy egyetemi tanulmányokat folytató elítéltek számának megoszlása a különböző felsőoktatási intézmények között

3.3. Foglalkozások, programok a fogvatartottak számára

Intézetünkben – mondhatni – évtizedes múltja van azoknak a fogvatartotti programoknak, melyeket a nyári iskolaszünetben, a munkáltatás helyszínein történő szabadságolások idejére szervezünk. Ilyen hagyománya van a Dankó Pista Fesztiválnak és a Csillagpódiumnak is. Ezekre a fogvatartotti kulturális eseményekre az intézetbe látogató művészek, zenekarok és előadóművészek tartalmaz programokat adnak a fogvatartottaknak.

Az elítéltek szabadidejének hasznos programokkal történő kitöltése érdekében az intézet munkatársai komoly erőfeszítéseket tesznek nap-mint nap.²⁸ Ugyanis a Csillag körlet túlzásúfolttsága miatt foglalkozásokat tartani kizárólag a Kultúr Körleten lehet. Itt korlátozott számban ugyan, de rendelkezésre áll egy-két helyiség, ahol az elítéltek a nevelői személyzettel kézműves foglalkozásokon vehetnek részt, gyakorolhatják a megszerzett, elsajátított tudást. Azt is megemlíthetjük még, hogy nagy erőfeszítések árán sikerült kialakítanunk a korongozó, kerámiás szakkör részére egy foglalkoztató helyiséget, hasonlóan körülményes volt az üvegfestő szakkör számára helyet biztosítanunk. Mivel ezeket a foglalkozásokat az elítéltek nagy szorgalommal és magas létszámban látogatják, ezért mindenképpen arra törekszünk, hogy a kézműves munkára épülő szakköri lehetőségeket bővíteni, a közeljövőben továbbfejleszteni tudjuk.

Az elmúlt évek során egy nemzetközi pályázat keretében lehetőségünk volt arra, hogy egy viszonylag nagyobb pénzüsszeget fordítsunk e foglalkozások tárgyi feltételeinek javítására. A befektetett munka és anyagi ráfordítás nagyon hamar érezte hatását. „A projekt kezdetekor a csoportos és egyéni foglalkozásokkal érintett azon fogvatartottak száma, akik vállalták az alkotó tevékenységet – akár egyénileg zárkán, akár csoportos foglalkozások keretében – szinte elenyésző volt. [...] Kezdetben alig egy tucatnyi elítélt vette a bátorságot, hogy zárkán készített alkotásával (ceruzarajz, grafika, kisplasztika, makett stb.) jelentkezzen. A legutóbbi kiállításra közel száz elítélt egyénileg több alkotással is megméretette magát. Figyelemreméltó alkotásokkal állt elő többek között az egyik TÉSZ-re ítélt fogvatartott is, aki zárkájában fából készít méretarányos maketteket.”²⁹

²⁸ NÉMETH ÉVA – LICSÁK ILDIKÓ: *Filmklub Szegeden. Csoportmunka a fogvatartottak körében. Börtönügyi Szemle, 1998. 1. 25-29. o.*

²⁹ NAGY ISTVÁN: *Művészetterápia a börtönökben. Egy európai uniós pályázat szakmai tapasztalatai Szegeden. Börtönügyi Szemle, 2012. 3. 88. o.*

A Csillagtető – A remény odafönt van?

4. Összegzés, megoldási javaslatok

4.1. Intézetben belüli megoldási lehetőségek

Az eddigi kezelési tapasztalatokat, valamint a fentieket is figyelembe véve a Szegedi Fegyház és Börtönben a hosszú ideig tartó ítéletek végrehajtása tárgyában új kezelési koncepciót dolgoztunk ki, melynek alapja az alábbiakban felvázoltak egy része is.

A HSR-körleten továbbra is főként TЭСZ-re ítéleteket kell elhelyezni, ugyanakkor figyelembe kell vennünk azt, hogy az elmúlt évek során e körletről öt főt a normál fegyház körletre helyeztünk ki. Ezen elítéltek zökkenőmentesen beilleszkedtek a HSR-körleten kívüli, „nyitottabb” fegyházkörletek életébe, közülük négy fő az intézet mellett működő Nagyfa-Alföld Kft.-ben dolgozik, egy fő pedig iskolai tanulmányokat folytat. A kihelyezéseket azért is tartjuk szükségeseknek, mert az újonnan befogadott TЭСZ-re ítélték részére nem tudunk kellő mértékben férőhelyet biztosítani a körleten.

Az eddigi kezelési gyakorlatból adódóan nyilvánvaló, hogy az elkövetkezendő időszakban a HSR-körlet egyfajta felkészítő részleg szerepét fogja betölteni. A felkészítés időszaka – ami az elítélt befogadásától a HSR-körletről történő kihelyezéséig tart – eddigi tapasztalataink szerint általában nem lehet kevesebb mint két év, hiszen egy extrém hosszú ítéletet töltő elítélt megismeréséhez, lelki történéseinek nyomon követéséhez adott esetben hosszabb időre van szükség. A HSR-körleten szolgálatot teljesítő kezelő személyzet a felkészítő időszakot követően javaslatot tesz az intézet vezetésének az elítélt magatartására tekintettel a HSR-körletről történő kihelyezésére, illetve az elítéltnak az alábbi nevelési csoportok egyikébe való helyezésére:

- 1) Amennyiben az elítélt a végrehajtás rendjével tudatosan szembeszegül és az intézet biztonságára magas biztonsági kockázatot jelent, a fogvatartottat a BSR-körleten helyezték el egy szakmai team javaslata alapján.

- 2) Azokkal az elítéltekkel kapcsolatosan, akik a felkészítés során vállalják az együttműködést, normakövetők, beilleszkedésük zökkenőmentesen megtörtént, továbbá prognosztizálható a normakövető ítélettöltésük, születhet olyan döntés is, hogy az ún. „nyitott fegyházas” körleten legyenek elhelyezve. Ez a körlet – mint már említettük – annyiban különbözik a többi normál fegyházas körlettől, hogy a napszak egy bizonyos részében a körlet zárkái nyitva vannak.
- 3) Amennyiben az elítélt egyéb speciális védelemben részesítendő az elkövetett bűncselekmény, a bűncselekmény sértettjei stb. miatt, úgy lehetőség van rá, hogy egy másik nevelési csoportban, a pszichoszociális körleten töltse ítéletét.

Úgy gondoljuk, hogy azok a biztonsági intézkedések, amelyek a HSR-körleten elhelyezett elítéltek vonatkozásában fennállnak – a fokozatosság elvét betartva – adott esetben csökkenthetők, vagy mással helyettesíthetők lehetnek. Ezek közé tartozik például a látogatófogadás rendjének fokozatos átgondolása, valamint a körleten elhelyezett elítéltek motozására vonatkozó speciális szabályok felülvizsgálata is. Az elkövetkezendőkben szakpszichológusi monitoring rendszert és nyomon követést kívánunk kidolgozni és bevezetni, mely az elítélt befogadásától az esetleges szabadításáig tart. Ahhoz, hogy ez a rendszer jól működjön, a büntetés-végrehajtási intézeteknek minden esetben meg kell kapniuk az elítéltről az elmeorvos-szakértő által készített szakvéleményeket, melyek alapján a kezelési, nevelési terv felállítható és megvalósítható.

Az intézetben egy új team-rendszer létrehozására tettünk javaslatot, mely folyamatosan figyelemmel kíséri a speciális csoportokban elhelyezett elítéltek ítélettöltését, és szükség esetén javaslatot tesz további kezelési, a bánásmóddal kapcsolatos beavatkozások megtételére, illetve az ítéletek töltésével kapcsolatban felmerülő büntetés-végrehajtási szakmai kérdések megvitatására. Úgy az elítélti populáció, mint a személyi állomány vonatkozásában fontosnak tartanánk olyan lineáris kutatások elkezdését és azok eredményeinek közzétételét, melyek a jövő büntetés-végrehajtásának munkáját a későbbiekben elősegíthetnék.

4.2. Intézetben „kívüli” megoldási lehetőségek

A múlt év végéig úgy tűnt, hogy a hosszú időre ítélték büntetés-végrehajtásának problematikája kizárólag a Szegedi Fegyház és Börtönre koncentrált, megoldásra váró feladat. A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága mindig is átlátta e kérdés fontosságát, és a múlt év végén javaslatot készített arra vonatkozóan, hogy intézetünket némileg mentesítse a fentiekben vázolt problémák súlya alól. A BVOP által készített szakmai koncepció anyaga, melyet jelenleg a Belügyminisztérium szakemberi vizsgálnak és véleményezés alatt áll, a következő lényeges megállapításokat tartalmazza:

4.2.1. Rövid távú megoldás keretében, még ebben az évben, a vonatkozó országos parancsnoki intézkedés módosítása a Szegedi Fegyház és Börtön elhelyezési problémáinak kezelésére, ezáltal lehetővé válik a hosszú időre ítélt fogvatartottak más zárt intézetben történő elhelyezése. Ugyanezen rövid távú megoldás része-

ként a TЭСZ-re ítélt fogvatartottak esetében a Sátoraljaújhegyi Fegyház és Börtön Különleges Biztonságú Körletének Hosszúidős Speciális Rezsimú körletté történő átminősítésére is sor kerül.

4.2.2. Középtávú (2014–2016) megoldás lehet a Budapesti Fegyház és Börtön jobb csillag objektuma használaton kívüli körletrészének átalakítása, alkalmassá tétele a hosszú időre ítélték fogvatartására, ezáltal a zsúfoltság csökkentése mellett – itt körülbelül 40 fő elhelyezésére van mód – bizonyos mértékben javítható az elítéltek kapcsolattartása azáltal, hogy lakhelyükhöz közelebbi intézetben töltik büntetésüket.

4.2.3. Hosszú távú megoldásként (2020-ig) javaslat készült arra vonatkozóan, hogy speciálisan erre a célcsoportra orientált, egy már működő büntetés-végrehajtási intézet alárendeltségébe tartozó külön objektum létesüljön a hosszú idős elítéltek büntetésének végrehajtási helyéül, melynek egyik helyszíne lehetne a Közép-dunántúli Országos Bv. Intézet I. objektumának ún. „Robozi körlete”. A BVOP által elkészített szakmai koncepció másik megoldásként a Szegedi Fegyház és Börtön III. számú objektumának bővítését és korszerűsítését javasolta.